

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

AMNESTY
INTERNATIONAL
V Sloveniji že od 1988

**MIKITA ZALATAROU
BELORUSIJA**

**NAJSTNIK, PRETEPEN,
NAPADEN Z ELEKTRO-
PARALIZATORJEM IN
STRPAN V ZAPOR**

PIŠEM ZA PRAVICE

20 LET PISANJA PISEM, KI SPREMINJAJO ŽIVLJENJA

Ko se skupina ljudi postavi za sočloveka, ki so mu kršene pravice in storjena krivica, so lahko rezultati izjemni.

Pred 20 leti se je majhna, a zagreta aktivistična skupina na Poljskem odločila za dan človekovih pravic, ki je 10. decembra, organizirati 24-urni maraton pisanja apelov. Ideja je resnično zaživela in maraton pisanja apelov, ki ga danes poznamo pod imenom Pišem za pravice, je postal največji svetovni dogodek za človekove pravice.

Leta 1991 je bilo napisanih 2326 pisem, v 2020 pa zbranih že 4,5 milijona pisem, tvitov, podpisov pod peticije ... V dveh desetletjih kampanje Pišem za pravice smo pomagali več kot 100 ljudem ter jih zaščitili pred nadlegovanjem in mučenjem ali pa poskrbeli, da so bili izpuščeni iz zapora, v katerem so se znašli po krivici.

Ljudje po vsem svetu kažejo moč besed, ko se povezujejo v ideji, da geografska lokacija ni ovira za solidarnost.

Letošnja kampanja podpira ljudi, ki so zaradi svojega miroljubnega aktivizma, osebnih stališč ali značilnosti, doživeli različne usode, bili pretepeni, ustreljeni, žrtve nadlegovanja ali ustrahovanja. Med njimi so LGBTI aktivisti_ke, zagovorniki okolja in mirni protestniki. V okviru akcije Pišem za pravice bomo zanje zbrali osebna sporočila solidarnosti tisočih ljudi s celega sveta. Njihovim družinam in njim samim želimo

Pisanje
apelov v
OŠ Idrija
na Pišem
za pravice
2019.

sporočiti, da niso pozabljeni in da o njihovi situaciji opozarjamo javnost.

Pri akciji Pišem za pravice se preko pisanja pisem usmerja žaromet javnosti v tiste, ki imajo moč odločanja in ukrepanja, na primer politiki_čarke v posameznih državah. Skozi pisanje in javne dogodke se dosega prepoznavnost ljudi, za katere se borimo, in pritegne mednarodna pozornost družbenih medijev.

Ljudje, ki so v preteklih letih prejeli naša solidarnostna sporočila, so povedali, kako pomemben vir moči je bila njihova srčnost.

Pogosto se tudi res spremeni oz. izboljša njihova situacija: odpravijo se obtožbe, z njimi zaporniške oblasti ravna manj grdo, spremenijo se zakoni itd.

■ Preberite več o osebah, za katere se borimo:

www.amnesty.si/pisem-za-pravice-maraton

■ Če z metodami **participatornega učenja** še niste seznanjeni, vam bo morda v pomoč priročnik **Priročnik o uporabi participatornih metod pri učenju človekovih pravic** (ki ga najdete na sola.amnesty.si/prirocniki.html).

■ Amnesty International pripravlja spletne izobraževalne tečaje o človekovih pravicah. V slovenski Amnesty International smo v letu 2021 pripravili kratek spletni tečaj o Pišem za pravice, ki je objavljen na spletnem mestu Akademije Amnesty (www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/pisem-za-pravice).

PREDEN ZAČNEMO

Ta aktivnost učenja človekovih pravic lahko poteka v okviru razreda, lokalne skupnosti, družine, aktivistične skupine v živo ali preko spleta ali v kakem drugem okolju. Kot moderator_ka lahko aktivnosti prilagodite skupini, s katero delate. Razmislite o tem, kakšno znanje ima skupina o obravnavanih vprašanjih, kako velika je in kako najbolje organizirati aktivnost, da omogočite aktivno udeležbo. Pri izvedbi upoštevajte, kakšen prostor imate na voljo in morebitne omejitve. Z udeleženci_kami se pogovorite o tem, ali je zanje varno, da izvajajo aktivnosti.

Vse dejavnosti temeljijo na **metodah participatornega učenja**, ki udeležencem ne navaja le dejstev, pač pa omogoča, da raziskujejo, razpravljajo, analizirajo in postavljajo vprašanja. Ta metodologija omogoča:

- **razvoj** ključnih kompetenc in veščin,
- **priložnost oblikovanja** lastnega mnenja, postavljanja vprašanj in poglobljenega razumevanja,
- **prevzemanje nadzora** nad svojim učenjem in odpiranje razprav glede na interese, sposobnosti in vidike,
- **dovolj prostora** za čustveno vključenost in razvoj lastnega mnenja.

VAŠE BESEDE IMAJO MOČ

V SAVDSKI ARABII IZPUSTILI AKTIVISTKO

Nassima al-Sada, borka za svobodo žensk, je bila leta 2018 aretirana zaradi mirnega zagovarjanja človekovih pravic. V zaporu so jo pazniki pretepali in ji prepovedovali obiske, celo njenega odvetnika. Po vsem svetu smo zanjo napisali kar 777.611 pisem in tvtov. Izpuščena je bila junija 2021.

OČE TREH OTROK IZPUŠČEN IN PONOVO Z DRUŽINO

Član nevladne organizacije in zagovornik človekovih pravic Germain Rukuki je bil aprila 2018 na podlagi lažnih obtožb obsojen na 32 let zavora v Burundiji. Zaprli so ga, še preden je dobil priložnost prvič objeti svojega najmlajšega otroka, ki je bil rojen nekaj tednov po njegovi aretaciji. Njegova družina je zaradi strahu pred maščevanjem pobegnila iz države. Germain je bil 30. junija 2021 končno osvobojen in ponovno združen z družino. K temu je pripomoglo tudi 436.000 pisem in tvtov, ki so zahtevali njegovo izpustitev.

© Private

KORAK BLIŽJE PRAVICI V JUŽNI AFRIKI

Prijateljici Popi Qwabe in Bongeka Phungula sta bili umorjeni maja 2017, ko sta se nekega večera odpravljali na zabavo. Njuni družini sta bili zaradi nepravilnosti in zamud policijske preiskave v veliki stiski. Po prejemu 341.106 podpisov s celega sveta pod peticijo v njuno podporo je policija marca 2021 ponovno odprla primer. Zaključila je preiskavo in zadevo predala državnemu tožilstvu. »Počutim se optimistično,« je rekla sestra umorjene Popi. »Počutim se, kot da se bo končno nekaj spremenilo.«

© Private

O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Človekove pravice so osnovne svoboščine in nudijo zaščito vsakemu izmed nas. Temeljijo na načelih dostojanstva, enakosti in medsebojnega spoštovanja, ne glede na starost, narodnost, spol, raso, prepričanja in osebne usmeritve.

Pri pravicah gre za to, da z vami ravna pošteno in pravično in da tudi vi tako ravnate z drugimi. Ljudem nudijo možnost odločanja o svojem življenju.

Temeljne človekove pravice so univerzalne in pripadajo vsem. So neodtujljive, kar pomeni, da nam ne morejo biti odvzete. Vse pravice so enako pomembne in so med seboj povezane, nedeljive in soodvisne.

Mednarodni instrumenti (konvencije, deklaracije, drugi standardi ...) o človekovih pravicah so po grozotah, storjenih med drugo svetovno vojno, zagotovili temelj za izboljšanje nacionalne, regionalne in mednarodne zakonodaje na področju človekovih pravic. Prvi tak pomemben dokument je bila Splošna deklaracija človekovih pravic.

Človekove pravice lahko razumemo kot zakone, namenjene vladam. So obveza za vlade in državno uradništvo, da spoštujejo, varujejo in izpolnjujejo pravice ljudi znotraj njihove pristojnosti in tudi drugje.

Človekove pravice niso privilegij, ki bi ga spoštovali le, če to dopuščajo okoliščine.

Dogodek ob pisanju pism v Beninu v Afriki, december 2020.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Splošno deklaracijo človekovih pravic so v letih po drugi svetovni vojni oblikovali v okviru novonastalih Združenih narodov. Od sprejetja, 10. decembra 1948, predstavlja temelj mednarodnega sistema človekovih pravic. Vse države na svetu so se strinjale, da jih zavezujejo splošna načela, izražena v 30 členih tega dokumenta.

Dokument, kot že samo ime pove, je deklaracija. Vse svetovne vlade so izjavile namero, da bodo pri ravnanju s posamezniki spoštovale določene standarde. Človekove pravice so postale del mednarodnega prava. Od sprejetja deklaracije so bili na podlagi njenih načel sestavljeni številni drugi zavezujoči zakoni in sporazumi. Ti zakoni in sporazumi so podlaga za delovanje organizacij, kot je tudi Amnesty International, ki vlade pozivajo, naj se vzdržijo takega vedenja ali ravnanja, kot so ga deležni ljudje, izpostavljeni v naši akciji Pišem za pravice.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

DRŽAVLJANSKE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

Pravica do življenja, prepoved mučenja in suženjstva, pravica do nediskriminacije.

- Člen 1 Svoboda in enakopravnost pri dostojanstvu in pravicah
- Člen 2 Nediskriminacija
- Člen 3 Pravica do življenja, svobode in varnosti
- Člen 4 Prepoved suženjstva
- Člen 5 Prepoved mučenja

PRAVNE PRAVICE

Pravica do domneve nedolžnosti, pravica do poštenega sojenja, pravica, da nisi samovoljno aretiran ali pridržan.

- Člen 6 Vse nas ščiti zakon
- Člen 7 Pred zakonom smo vsi enaki
- Člen 8 Pravna sredstva, ko so nam kršene pravice
- Člen 9 Prepoved neupravičenega priprtja, zaprtja ali izgona
- Člen 10 Pravica do poštenega sojenja
- Člen 11 Nedolžen, dokler krivda ni dokazana
- Člen 14 Pravica iti v drugo državo in zaprositi za zaščito

SOCIALNE PRAVICE

Pravica do izobrazbe, do ustvarjanja in vzdrževanja družine, do rekreacije, do zdravstvene oskrbe.

- Člen 12 Zasebnost in pravica do doma in družinskega življenja
- Člen 13 Svoboda živeti in svobodno potovati znotraj države
- Člen 16 Pravica do poroke in ustvarjanja družine
- Člen 24 Pravica do počitka in prostega časa
- Člen 26 Pravica do izobrazbe, vključno z brezplačnim osnovnošolskim izobraževanjem

EKONOMSKE PRAVICE

Pravica do lastnine, do dela, do ustreznega bivališča, do pokojnine in do ustreznega življenjskega standarda.

- Člen 15 Pravica do državljanstva
- Člen 17 Pravica do zasebne lastnine
- Člen 22 Pravica do socialne varnosti
- Člen 23 Pravica do pošteno plačanega dela in do članstva v sindikatu
- Člen 25 Pravica do življenjskega standarda, ki omogoča zdravje in dobro počutje

POLITIČNE PRAVICE

Pravica sodelovati pri vodenju države, volilna pravica, pravica do miroljubnega združevanja, svoboda izražanja, prepričanja in veroizpovedi.

- Člen 18 Svoboda prepričanja (vključno z verskim prepričanjem)
- Člen 19 Svoboda izražanja in pravica širjenja informacij
- Člen 20 Svoboda, pridružiti se združenju ter se miroljubno družiti
- Člen 21 Pravica sodelovati pri vodenju tvoje države

KULTURNE PRAVICE, SOLIDARNOSTNE PRAVICE

Pravica sodelovati v kulturnem življenju svoje skupnosti.

- Člen 27 Pravica sodelovati v kulturnem življenju tvoje skupnosti
- Člen 28 Pravica do mednarodnega reda, ki omogoča vse te pravice
- Člen 29 Odgovornost spoštovati pravice drugih
- Člen 30 Teh pravic se ne odvzema!

AKTIVNOST

PRAVICA DO POŠTENEGA
SOJENJA

KLJUČNI KONCEPTI:

- Pošteno sojenje
- Mučenje
- Pravno varstvo mladoletnikov

O AKTIVNOSTI

Aktivnost preučuje pravico do poštenega sojenja z uporabo resničnih primerov kršitev te pravice. V drugem delu aktivnosti lahko udeleženci ke napišejo protestno pismo v imenu Mikite Zalatarouja in s tem pokažejo svojo solidarnost.

POTREBEN ČAS

60 minut

(Aktivnosti lahko prilagodite glede na vaš razpoložljiv čas.)

STAROST: 13+

UČNI CILJI

Udeleženci:

- **razumejo** koncept poštenega sojenja in ga znajo povezati s svojim življenjem;
- **opišejo** posledice kršitve pravice do poštenega sojenja;
- **odkrijejo** posebne mednarodne standarde o otroškem pravosodnem sistemu;
- **začutijo** empatijo do tistih, ki jim je bila kršena pravica do poštenega sojenja;
- **poznajo** kampanjo Amnesty International Pišem za pravice;
- **napišejo** pisma v podporo in solidarnost Mikiti.

POTREBNA GRADIVA

(najdete jih v nadaljevanju dokumenta)

- **Otroci v pravosodnem sistemu**
- Brošura: **Pošteno sojenje**
- Izroček: **Pravice v zvezi s poštenim sojenjem**
- Zgodba **Mikite Zalatarouja**
- Samolepilni listki (dve barvi)
- Papir, pisala, ovojnice, znamke

PRIPRAVA

- Natisnite štiri kopije brošure **Pošteno sojenje** (v nadaljevanju) in jih razporedite po sobi.
- Za vsakega udeleženca natisnite izročke:
 - **Pravice v zvezi s poštenim sojenjem**
 - **Otroci v pravosodnem sistemu**
 - **Zgodba Mikite Zalatarouja**
- Natisnite **otrokom prijazno verzijo Konvencije o otrokovih pravicah**: https://sola.amnesty.si/media/uploads/files/KonvencijaOtrokovihPravic_Unicef.pdf
- V slovenski Amnesty International pa smo pripravili tudi **poseben plakat in informacije** o tej konvenciji, ki jih najdete tukaj: <https://sola.amnesty.si/otrokovepravice>.

SPOŠTUJTE UKREPE PROTI COVIDU-19

Poskrbite, da boste aktivnost izvajali v skladu s smernicami NIJZ ter poskrbite za varnost in ustrezno razdaljo.

Če boste aktivnosti opravljali na spletu:

- Izberite platformo, ki participacijo in interakcijo zagotavlja na varen način.
- Poskrbite, da bo aktivnost omogočala potrebno refleksijo in pogovor (v majhnih skupinah).
- Zagotovite tehnično opremo za udeležence in jim omogočite učinkovito participacijo.

POMEMBNO!

Pomembno je poudariti, da tema aktivnosti vključuje nasilje in ostale težke situacije, ki so del resničnega življenja otroka iz Belorusije. To lahko na udeležence vpliva na različne načine, zato preverite, kako se pri tem počutijo.

1. KAKO POŠTENO?

Na stene vaše učilnice prilepite štiri kopije izročka **Pošteno sojenje**. Razporedite jih na različne dele prostora.

Udeleženci ke naj krožijo po učilnici in preberejo vse primere. Vsak udeleženec ka naj na lestvici pod primerom oceni, kako pošteno ali nepošteno je bila obravnavana oseba v posameznem primeru. Ko zaključijo glasovanje o vseh primerih, se vrnejo na svoja mesta. Z udeleženci se pogovorite o rezultatih glasovanja in o tem, zakaj menijo, da so bili ljudje v primerih obravnavani pošteno ali nepošteno. Prosite jih, naj izpostavijo podobnosti in razlike, še posebej z zgodbo Mikite Zalatarouja.

10 MINUT

2. PRAVICA DO POŠTENEGA SOJENJA: MIKITA ZALATAROU

Udeležencem_kam razdelite kopije izročka **Pravice v zvezi s poštnim sojenjem** ter samolepilne listke dveh različnih barv. Razložite jim, da lahko to gradivo uporabijo kot referenco za svojo naslednjo nalogo.

Prosote jih, naj krožijo po učilnici med različnimi primeri, ki ste jih prilepili na stene. Tokrat naj na samolepilne listke ene barve zapišejo vse pravice do poštenega sojenja, za katere menijo, da so bile v posameznih primerih kršene. Na drugo barvo samolepilnih listkov pa naj zapišejo, kako bi se oni počutili v situacijah, opisanih v primerih. Vnaprej določite, katero barvo boste uporabili za pravice in katero za občutke. Lepilne listke naj prilepijo poleg ustreznega primera.

Ko končajo, razpravljajte o njihovih odgovorih.

Prosote udeležence_ke, naj razmislijo o naslednjih vprašanjih:

- Ali menite, da je bila v Mikitinem primeru spoštovana pravica do poštenega sojenja?
- Kako je to vplivalo na njegovo življenje?
- Ali menite, da ima kot otrok drugačne pravice in da bi moral biti deležen drugačne obravnave?

Zaključite z razlago, da je treba vedno spoštovati človekove pravice, tudi pravico do poštenega sojenja za osebe, ki so obtožene ali obsojene za kaznivo dejanje. Poleg tega imajo otroci, za katere obstaja sum, da so storili kaznivo dejanje, posebne pravice in jih je treba obravnavati drugače kot odrasle osumljene. Te pravice in zaščita so zagotovljene s Konvencijo o otrokovih pravicah.

■ Neobvezno: Če imate čas, predstavite Konvencijo o otrokovih pravicah v otrokom prijaznem jeziku: www.unicef.si/projekti-v-sloveniji/zagovornistvo/konvencija-o-otrokovih-pravicah

3. PREUČEVANJE OTROKOVIH PRAVIC V PRAVOSODNEM SISTEMU

Razdelite udeležence v majhne skupine. Vsaki skupini dajte kopijo **zgodbe Mikite Zalatarou in Otroci v pravosodnem sistemu**. Pojasnite jim, da je to seznam posebnih pravic in zaščite otrok, ki pridejo v kontakt s pravosodnim sistemom.

Skupine naj si ogledajo seznam in označijo, katere od teh pravic in zaščit Mikita ni prejel.

Neobvezno: Eno za drugo preberite pravice in zaščite iz seznama in prosite udeležence, naj vstanejo ali dvignejo roke, če menijo, da ta ni bila zagotovljena v Mikitinem primeru.

Prosote udeležence_ke, naj razmislijo o naslednjih vprašanjih:

- Ali so bile Mikitine posebne pravice in zaščite kot otroka/najstnika kršene?
- Kako kršitve vplivajo na njegovo življenje?
- Kako bi se počutili, če bi se vam to zgodilo? Kako bi se vaše življenje spremenilo?

Ponovno združite skupine, ki naj delijo svoja razmišljanja.

Pojasnite, da so bile v Mikitinem primeru kršene njegove človekove pravice in pravica do poštenega sojenja in poudarite, da niso bile upoštevane posebne pravice, ki pripadajo otrokom. **Zaradi omenjenega Amnesty International zahteva izpustitev Mikite in pošteno sojenje, ki bo ustrezalo mednarodnim standardom otroškega pravosodja.**

4. UKREPAJTE

Opišite kampanjo Pišem za pravice. Navedite lanskoletne primere, ki prikazujejo, kako uspešno je lahko pisanje pisem in izvajanje drugih solidarnostnih akcij.

Če vam zmanjkuje časa, lahko udeležence_ke spodbudite, da se organizirajo v svojem prostem času. Spodbujajte jih k ustvarjalnosti.

■ Udeležencem predvajajte uvodni video akcije Pišite za pravice: <https://www.youtube.com/watch?v=UIMed7Thne8>

NAPIŠITE PISMO

Udeležence_ke spodbudite, da napišejo pismo beloruskemu generalnemu državnemu tožilcu. Pojasnite, da imajo osebna sporočila, namenjena ljudem na oblasti in tistim, ki imajo moč odločanja, lahko zelo velik vpliv.

Udeleženci_ke lahko podpišejo peticijo na spletni strani Amnesty International Slovenije: <https://www.amnesty.si/pisem-za-pravice-21-vse-peticije#peticija> ali pa jim predstavite smernice za pisanje bolj osebnega sporočila:

- Povejte generalnemu državnemu tožilcu Belorusije nekaj o sebi.
- Povejte mu, kaj vas je razburilo v zgodbi o Mikiti.
- Prosite ga, naj **izpusti Mikito in zagotovi pošteno sojenje, ki bo ustrezalo mednarodnim standardom pravosodja za otroke.**

Prosecutor General of the Republic of Belarus
Ul. Internatsionalnaya 22
220030 Minsk
Belarus

Naslavljanje: Dear Prosecutor General

Email: info@prokuratura.gov.by

Facebook: www.facebook.com/prokuraturaby

Twitter: [@prokuraturaby](https://twitter.com/prokuraturaby)

POKAŽITE SOLIDARNOST

Spodbudite udeležence, naj pokažejo svojo solidarnost in napišejo pismo Mikiti. Cilj akcije je, da Mikita začuti, da ljudje s celega sveta mislimo nanj in razmišljamo o njegovi zgodbi. Pisma naj ne bodo predolga. Med pisanjem in ustvarjanjem razmišljajte o tem, kaj bi ga osrečilo in nasmejalo.

Če ste, tako kot Mikita, navdušeni nad igrico Minecraft, lahko iz nje črpate ideje za ustvarjanje svojega izdelka.

Svoja solidarnostna sporočila lahko pošljete na slovensko Amnesty in jih bomo naprej posredovali mi. Fotografije vašega ustvarjanja in pisanja pa lahko objavite tudi na družbenih omrežjih. Uporabite ključnik **#Pisemzapravice** in označite **@amnesty.slovenije**.

Mikita Zalatarou
Educational Colony V.K – 2
ul. Batova 4
Bobruisk
213800 Mogilevskaya Obl.
Belarus

IZROČEK

PRAVICE V ZVEZI S POŠTENIM SOJENJEM

POŠTENI SODNI PROCESI IN ČLOVEKOVE PRAVICE

Vsaka vlada je dolžna privedi odgovorne za zločine pred sodišče. V primerih, ko so posamezniki žrtve nepoštenega sojenja, pa pravici ni zadoščeno. Ko organi pregona mučijo ljudi ali z njimi na drugačne načine slabo ravnajo, ko so obsojeni nedolžni posamezniki ali ko gre za očitno nepoštena sojenja, pravosodni sistem izgubi svojo verodostojnost. Če se človekove pravice na policijski postaji, v centru za pridržanje, na sodišču in v zaporu ne spoštujejo, vlada ne izpolnjuje svojih dolžnosti in odgovornosti.

PRAVICE PRED ZAČETKOM SOJENJA

Kazensko sojenje je pošteno le v primeru, ko so bile pravice obdolženca spoštovane v celotnem postopku. Obstajajo številne pravice, ki pripadajo vsem in so vezane na obdobje pred začetkom sojenja.

Med njimi:

- pravica biti na prostosti do sojenja (razen nekaterih izjem);
- pravica do informacij za osebe v priporu;
- pravica do odvetniške pomoči;
- pravica do komunikacije z zunanjim svetom;
- pravica biti takoj priveden pred sodišče;
- pravica do izpodbijanja zakonitosti pridržanja;
- pravica do sojenja v razumnem času.

PRAVICE V SODNEM PROCESU

Pravice, ki pripadajo vsakomur, ki se znajde v sodnem postopku:

- pravica do enakosti pred zakonom in sodiščem;
- pravica do sojenja na pristojnem, neodvisnem, nepristranskem sodišču, ustanovljenem v skladu z zakonodajo;
- pravica do poštenega sojenja;
- pravica do javne obravnave;
- pravica do domneve nedolžnosti (velja tudi v predkazenskem postopku);
- pravica, da nisi prisiljen pričati ali priznati krivde (velja tudi v predkazenskem postopku);
- dokaze, pridobljene z mučenjem ali prisilo, je treba izključiti;
- prepoved retroaktivnih zakonov in ponovnega sojenja;
- pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja;
- pravica do obrambe;
- pravica biti navzoč na lastnem sojenju;
- pravica do navedbe in zaslišanja prič;
- pošteno sojenje se mora nadaljevati med izrednimi razmerami in oboroženimi spopadi;
- pravica do tolmača in prevajanja (velja tudi v predkazenskem postopku);
- pravica do javne, obrazložene sodbe v razumnem roku;
- pravica, da ne dobiš nezakonite kazni;
- pravica do pritožbe zoper sodne odločitve.

■ Povzeto po Amnesty International "The right to a fair trial", Index: POL 30/001/2002.

IZROČEK

OTROCI V PRAVOSODNEM SISTEMU

Vedno je treba spoštovati človekove pravice oseb, ki so obtožene ali obsojene za kaznivo dejanje. Poleg tega imajo otroci, za katere obstaja sum, da so storili kaznivo dejanje, posebne pravice in jih je treba obravnavati drugače kot odrasle osumljene. Te pravice in zaščita so zagotovljene s Konvencijo o otrokovih pravicah.

ARETACIJA, PRIPOR IN SOJENJE

Otroci, ki so obtoženi kršitve zakona, imajo pravico:

- do pravne pomoči in pravične obravnave;
- do odvetniške pomoči, ki jo plača država;
- videti svoje starše ali drugo odgovorno odraslo osebo od trenutka, ko so aretirani;
- da so do sojenja na prostosti, razen v primerih, ko je nujno potrebno pridržanje.

Otroci v nobenem primeru ne smejo biti žrtve mučenja ali drugih načinov slabega ravnanja in prisile, da bi priznali krivdo. Med sojenjem morajo otroci imeti podporo družine in odvetnika. Sodišče mora upoštevati starost in potrebe otroka ter zagotoviti pravično zaslišanje.

KAZEN

Otroci nikoli ne smejo biti obsojeni na smrt ali poslani v zapor do konca svojega življenja. Zaporne kazni se morajo uporabljati le v izjemnih primerih kot zadnja možnost in za najkrajši možni čas. Otroci ne smejo biti kaznovani na način, ki je zanje fizično ali psihično škodljiv. Otroci bi morali namesto formalnih sodnih postopkov in zapornih kazni, kadar koli je to mogoče, sodelovati v programih, ki temeljijo na skupnosti in konceptu prevzgojnega sistema.

PRAVICE V ZAPORU

Otroci v zaporu:

- morajo imeti možnost ostati v stiku s svojim odvetnikom in družino;
- ne smejo biti pridržani skupaj z odraslimi;
- ne smejo trpeti fizičnega kaznovanja;
- ne smejo se jim odrekati osnovne stvari, kot je hrana;
- ne smejo biti žrtve mučenja ali drugačnega slabega ravnanja;
- bi morali imeti možnost preživeti čas z drugimi otroki v zaporu;
- ne smejo biti v samici;
- bi morali imeti možnost nadaljevati izobraževanje;
- morajo imeti zagotovljeno zdravstveno oskrbo, da ostanejo zdravi.

Otroci so v skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah upravičeni do teh in številnih drugih pravic in zaščite.

© Zasebno

Mikita pred aretacijo.

■ Več o Konvenciji otrokovih pravic v otrokom prijaznem jeziku si lahko preberete tukaj: unicef.blob.core.windows.net/uploaded/documents/konvencija_otrokovih_pravic_v_otrokom_prijaznem_jeziku.pdf.

■ V slovenski Amnesty International pa smo pripravili tudi poseben plakat in informacije o tej konvenciji, ki jih najdete tukaj: <https://sola.amnesty.si/otrokovepravice>.

IZROČEK
POŠTENO SOJENJE

PRIMER 1: MÊ NÂMINA ZGODBA

Nguyễn Ngọc Như Quỳnh se je vedno borila proti krivici. Na spletu znana kot Mệ Nấm ali »mati gobe«, po vzdevku svojega prvega otroka, je bila ena izmed najvplivnejših blogerk v Vietnamu, kjer so nestrinjanja z oblastmi pogosto obravnavana kot zločin. Nenehno se je soočala z nadlegovanjem samo zato, ker je branila človekove pravice in govorila v prid resnici. Na Facebooku je delila objave in se zavzela za ukrepanje v primeru policijske brutalnosti in okoljskih vprašanj, vključno s strupenim razlitjem v industriji, ki je ubilo na tisoče rib. Prav tako je soustanovila neodvisno mrežo več kot 1000 blogerjev. Junija 2017 je bila obsojena na 10 let zaporu zaradi »vodenja propagande« proti državi. Neutemeljeni dokazi proti njej so vključevali sodelovanje v javnih protestih, izdelavo poročila o smrti v policijskem pridržanju in posedovanje pesniških zbirk, ki so kritične do države. Njena mama je takrat dejala: »Moja hči je naredila normalno stvar v nenormalni družbi.« V zaporu se je njeno zdravje zaskrbljujoče poslabšalo, zato je v znak protesta proti obupnim razmeram gladovno stavkala. Njena visoka kazen je bila del širšega poskusa utišanja ljudi, ki si v tej državi upajo spregovoriti resnico.

© Zasebno

LESTVICA: KAKO POŠTENO SO RAVNALI Z NJO?

POŠTENO 1 2 3 4 5 NEPOŠTENO

IZROČEK

POŠTENO SOJENJE

PRIMER 2: ZGODBA ATENE DAEMI

Kot mnogi drugi je tudi Atena Daemi sanjala o odpravi smrtnih kazni v Iranu. Pisala je objave na Facebooku in Twitterju, v katerih je kritizirala rekordno število usmrtitev v državi. Delila je letake in sodelovala na mirnem protestu proti usmrtitvi mlade ženske. Za ta preprosta dejanja pa v Iranu na žalost potrebuješ veliko poguma. Omenjene dejavnosti so bile navedene kot »dokaz« njene kriminalne dejavnosti in bila je obsojena na sedem let zapor. V lažnem sojenju, ki je trajalo le 15 minut, je bila obsojena na podlagi izmišljenih obtožb, vključno z »zbiranjem in dogovarjanjem za kazniva dejanja, ki ogrožajo nacionalno varnost«. To kruto ravnanje je še en primer intenzivnega zatiranja ljudi, ki se zavzemajo za pravičnejši Iran. Na desetine je bilo zaprtih, mnogi drugi pa se soočajo z nadzorovanjem, zasliševanjem in dolgotrajnim pregonom, zaradi česar so prisiljeni v molk. Atena je že veliko trpela. Pretepli so jo, poškropili s solzivcem in jo zapirali v samico, a se še naprej bori za človekove pravice. V znak protesta proti premestitvi v bolj nevaren zapor je gladovno stavkala. Tudi njeno zdravje se je v zaporu zaskrbljujoče poslabšalo.

© Zasebno

LESTVICA: KAKO POŠTENO SO RAVNALI Z NJO?

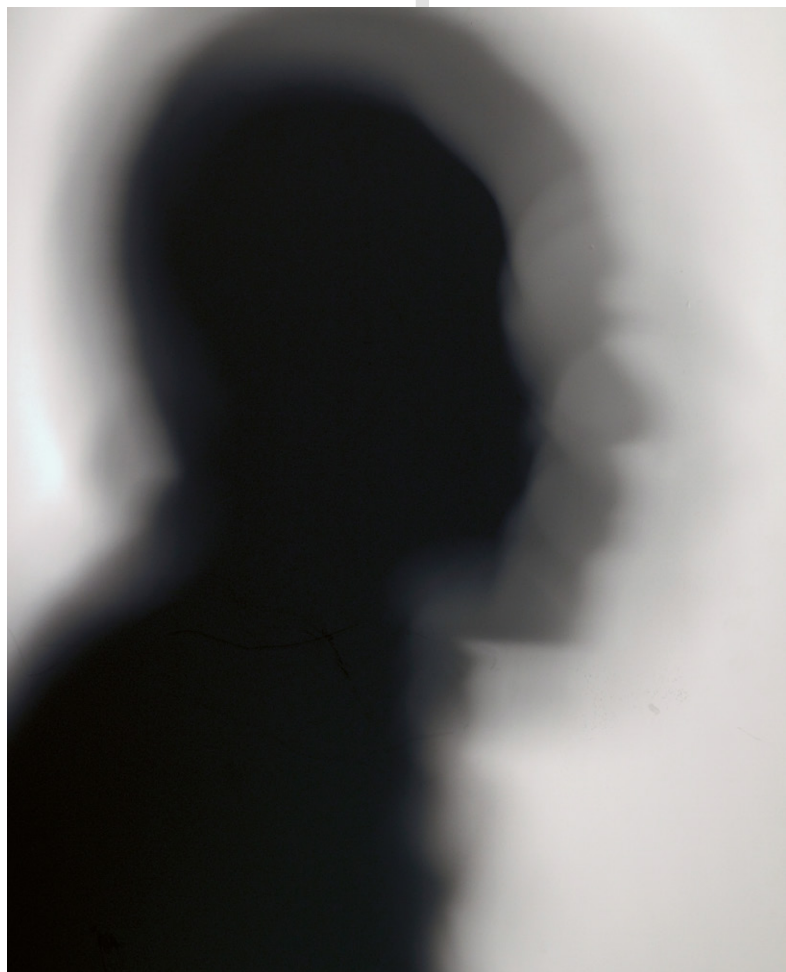
POŠTENO 1 2 3 4 5 NEPOŠTENO

IZROČEK POŠTENO SOJENJE

PRIMER 3: ZGODBA CARLOSA RODRIGUEZA (IZMIŠLJENA)

Carlos Rodriguez je bil 4. januarja 2006 obtožen umora. Dva dni kasneje se je pojavil na sodišču. Ni si smel izbrati svojega odvetnika, sodišče ga je imenovalo namesto njega. To je bil prvi primer umora, ki ga je kadarkoli prevzel njegov odvetnik. Čeprav je poskušal zbrati nekaj dokazov v Carlosovo korist, mu ni uspelo izpostaviti ključnih zadev, ki bi pomagale Carlosovemu primeru. Na sodišču je policija zoper Carlosa predstavila številne dokaze, ki jih je zbirala nekaj mesecev pred njegovo aretacijo. Carlos je bil spoznan za krivega in obsojen na smrt.

LESTVICA: KAKO POŠTENO SO RAVNALI Z NJIM?

IZROČEK

POŠTENO SOJENJE

PRIMER 4: ZGODBA MIKITE
ZALATAROUJA

Do nedavnega je bil Mikita Zalatarou tipičen najstnik. Rad je igral Minecraft in poslušal rap glasbo. Danes pa je 17-letnik, ki ima tudi epilepsijo, pahnjen v svet, ki je še slabši od pekla, predstavljenega v igrici Minecraft.

Vse se je začelo avgusta 2020, ko je Mikita čakal prijatelja na glavnem trgu v mestu Homel v jugovzhodni Belorusiji. V bližini trga so ljudje v veliki večini mirno protestirali proti nedavnim rezultatom predsedniških volitev, ko se je nenadoma vmešala policija. Po pričevanju Mikitinega očeta se je protestna množica začela hitro premikati, nekdo je rekel Mikiti, naj teče tudi on, in to je tudi storil.

Naslednji dan, 11. avgusta, so policisti prišli k Mikiti domov in ga aretirali. Pretepli so ga in obtožili, da je prejšnji večer proti dvema policistoma metal molotovke. Med pridržanjem so proti njemu uporabili tudi elektroparalizator. Policisti so ga zasliševali brez navzočnosti odvetnika ali odgovorne odrasle osebe in ga zaprli za šest mesecev, preden so mu sodili.

Mikita je bil obsojen zaradi množičnih neredov in uporabe nezakonitih eksplozivov, čeprav video dokazi ne kažejo, da bi sodeloval v nasilju. Tudi mediji niso poročali o množičnih nemirih na demonstracijah. Kljub temu je sodnik Mikito obsodil na pet let v »otroškem izobraževalnem zaporu«.

© Zasebno

LESTVICA: KAKO POŠTENO SO RAVNALI Z NJIM?

POŠTENO 1 2 3 4 5 NEPOŠTENO

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International je globalno gibanje več kot 10 milijonov ljudi, ki se skupaj borimo proti krivicam. Zavzemamo se za svet, v katerem se bodo vsem spoštovale človekove pravice.

Raziskujemo in razkrivamo dejstva, kadarkoli in kjerkoli se zgodijo zlorabe. Spremljamo delo vlad in drugih vplivnih skupin, kot so na primer podjetja, ter jih opozarjamo na njihove obljube in spoštovanje mednarodnega prava. Z zgodbami izjemnih ljudi, s katerimi sodelujemo, mobiliziramo milijone privržencev_k s celega sveta, da se zavzamejo za spremembe in se pridružijo ščitenju aktivistov_aktivistk. Podpiramo ljudi, da se z izobraževanjem in usposabljanjem naučijo zagovarjati njihove pravice.

**AMNESTY
INTERNATIONAL
SLOVENIJA**

Dunajska cesta 5
1000 Ljubljana

Povzeto in prilagojeno po
dokumentu AI (Indeks: POL
32/4578/2021, English,
September 2021)

e.: sola@amnesty.si
t.: 01/ 426 93 77

sola.amnesty.si

Vse fotografije
© Amnesty International,
razen v primerih, ko je
navedeno drugače.

Naslovna fotografija
© Private.

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**
V Sloveniji že od 1988

